2.2. Hadislerin Tedvin ve Tasnifi

Hadis kavramı; genel olarak **söz, haber** anlamına gelmektedir. Kur'an'ı-Kerim'de "söylenilen söz'"[17] olarak nitelenen bu kavram, hadis ilminde Hz. Peygamber'den gelen söz ve fiiller ile sahabe tarafından yapılan davranışlardan onun uygun gördüklerini ifade etmektedir.[18] Kur'an'da sıkça kendilerine kitap ve hikmet verilenlerden bahsedilir: **"... Allah sana kitabı ve hikmeti indirmiş ve sana bilmediğini öğretmiştir. Allah'ın lütfu sana gerçekten büyük olmuştur."**[19] Hz. Peygamber'in sünneti, Kur'an'daki ifadeye göre ikamet olarak nitelendirilmektedir. Hz. Peygamber'in hayatı anlatılırken onun "... *yaşayan bir Kur'an*"[20] olduğu vurgulanır. Peygamber'in hayatının, söz ve uygulamalarının kendisinden sonra gelen ümmeti tarafından bilinmesi önemlidir.

Peygamber'in (sav) söz ve uygulamaları, vefatından sonra **rivayet** olarak nakledilmiştir. Hz. Peygamber Kur'an metinleriyle karışabileceği endişesi ile kendi sözlerinin yazılmasını yasaklamıştır. Ancak bazı kişilere özel izin vermiştir. Böylece hadisler erken dönemde yazılı olarak kaydedilmeye başlanmıştır. İslam toplumunda Hz. Muhammed'in (sav) sözlerinin gelecek kuşaklara aktarılmasına önem verilmiştir. Hicri ikinci asırdan itibaren Peygamber'in (sav) sözleri tasnif edilmeye başlanmıştır.

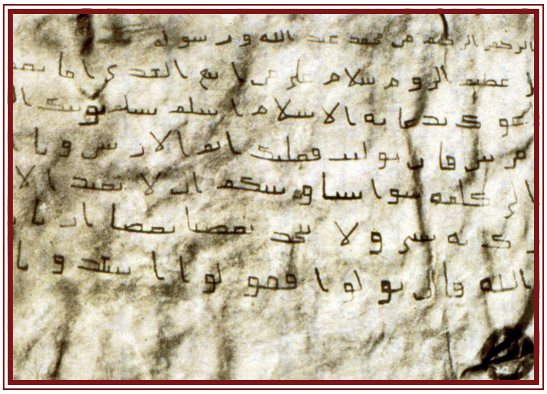

Görsel 4.3: Hz. Muhammed'in (sav) İslam'a davet mektuplarından bir örnek

Tedvin, hadis metinlerini belirli bir tasnife tabi tutmadan yazıya geçirmeyi ifade eder.[21] Siyer ve megazi kaynakları, hadis ilminin doğuşunda etkili olmuş, hadislerin tedvinini hızlandırmıştır.[22]

Hadisler, metodolojik yöntemle incelenmiştir. Her hadis senet ve metin olmak üzere iki kısımdan oluşur. Rivayet eden ve rivayet edilen açısından güvenilirliğinin araştırılıp incelenmesine **cerh** ve **tadil** denir. Hadis ilmiyle uğraşan âlimlere **muhaddis** denir. Muhaddisler, yoğun ve uzun çalışmalar sonucu farklı kaynaklar-

Bilgi Notu

Kütübü's Sitte:

Sahihler

- *Sahih-i Buhari*
- *Sahih-i Müslim*

Sünenler

- *Sünen-i Ebu Davud*
- *Sünen-i Nesai*
- *Sünen-i İbni Mace*
- *Sünen-i Tirmizi*

17 bk. Nisa suresi 42 ve 87. ayetler, Yusuf suresi 111. ayet, Zümer suresi 23. ayet.
18 M. Yaşar, "Hadis", 15/27-28.
19 Nisa suresi 113. ayet, bk. Cuma suresi 2. ayet.
20 Ebu Davud, "Tatavvu", 26.
21 Efendioğlu, "Tedvîn", 40/267.
22 bk. Koçyiğit, *Hadis Tarihi*, 32-33.

dan ve kişilerden aldıkları rivayetleri hem güven bakımından hem de konuları yönünden tasnif ederek geniş bir külliyat oluşturmuşlardır. **Kütübisitte**, altı ayrı hadis derlemesinden oluşan hadis külliyatının başında gelir.

Siyer, megazi ve hadis ilimleri, İslam tarihçiliğinin başlamasına kaynaklık etmiştir. Müslümanlar hadis ilmindeki senet zinciri metoduyla, tarih ilmine kaynak belirtme metodunu kazandırmıştır. Hadis ravilerinin hayatlarına dair yazılan tabakat eserleri, biyografi yazımına kaynaklık etmiştir.

23 bk. Macit,"Tercüme Hareketleri", 498-504.
24 Hureysât, "Halid b. Yezid b. Muaviye", 15/292.